

Міністерство охорони здоров'я України
Івано-Франківський національний медичний університет

О.Й.Кузенко

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Навчальний посібник

2-ге видання

Втдавництво «Новий Світ – 2000»

Львів

2024

Друкується за ухвалою Вченої ради Івано-Франківського національного медичного університету від 30 червня 2020 р., протокол № 8.

Рецензенти:

Лисенко Н.В. - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Теорії та методики дошкільної і спеціальної педагогіки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника».

Будник О.Б. - доктор педагогічних наук, професор, директор Центру інноваційних освітніх технологій «PNU EcoSystem» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника».

Голод Н.Р. - кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри Фізичної реабілітації, ерготерапії з курсом фізичного виховання Івано-Франківського національного медичного університету.

Кузенко О. Й. Корекційна педагогіка: Навчальний посібник / За ред. д. філ. наук., проф. Качкана В.А. - 2 - е вид.- Львів - Івано- Фраківськ, 2024. - 214 с.

ISBN 978-617-7519-76-7

У навчальному посібнику розглянуто основні аспекти корекційної педагогіки, необхідні майбутнім фахівцям у галузі охорони здоров'я, освіти, соціальної роботи для ефективної комунікації з різновіковими категоріями осіб з психофізичними порушеннями. Навчальне видання ознайомлює студентів зі змістом, формами і методами корекційної допомоги особам з вадами слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату та порушеннями мовлення; розкриває особливості спеціальної освіти та соціальної реабілітації, що забезпечить здобувачам освіти здатність приймати ефективні рішення в майбутній професійній діяльності, враховуючи психолого-педагогічні закономірності розвитку, виховання та навчання особистості з особливими освітніми потребами, чинники її соціальної адаптації та реабілітації.

ISBN 978-617-7519-76-7

© Кузенко О. Й., 2024

© «Новий Світ-2000», ФОП Піча С.В., 2024

Зміст

Вступ	6
1. Корекційна педагогіка як наука	8
1.1. Зміст, мета і завдання корекційної педагогіки	8
1.2. Основні категорії та галузі корекційної педагогіки.....	9
1.3. Галузі корекційної педагогіки.....	12
1.4. Перспективи розвитку корекційної педагогіки в Україні	15
2. Історія спеціальної освіти.....	19
2.1. Історико-культурні передумови розвитку спеціальної освіти.....	19
2.2. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Західній Європі	25
2.3. Історія опіки та розвитку освіти дітей із порушеннями психофізичного розвитку в Україні.....	29
3. Сурдопедагогіка в системі корекційної допомоги особам з вадами слуху.....	34
3.1. Предмет і завдання сурдопедагогіки	34
3.2. Причини і наслідки вади розвитку слухового аналізатора	36
3.3. Класифікації порушень слуху та їх значення в організації корекційної роботи	39
4. Корекційна робота з дітьми з вадами слуху дошкільного віку	43
4.1. Зміст і завдання ранньої корекційної роботи з дошкільниками з порушеннями слухового сприйняття.....	43
4.2. Принципи, методи та форми організації корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з вадами слуху.....	45
4.3. Слухомовна реабілітація дітей після кохлеарної імплантації	50
5. Значення сурдопедагогіки в суспільній інклюзії осіб з вадами слуху	56
5.1. Сучасна система освіти осіб з вадами слуху в Україні	56
5.2. Корекційно-розвивальне значення сурдотехнічних засобів	63

6. Тифлопедагогіка як наука	70
6.1. Зміст, мета і завдання тифлопедагогіки	70
6.2. Причини виникнення та види порушень зорової функції.....	72
6.3. Психолого-педагогічне оцінювання розвитку зорового сприйняття дітей з вадами зору	78
7. Корекційний супровід дітей із порушеннями зору в період дошкільного дитинства	83
7.1. Значення програми раннього втручання в первинній соціалізації дітей із глибокими порушеннями зору.....	83
7.2. Особливості корекційної роботи з дітьми з порушеннями зору дошкільного віку	89
7.3. Фізична терапія в комплексній реабілітації дітей з вадми зору ..	95
8. Завдання тифлопедагогіки в освіті та підготовці до професійної діяльності осіб з вадами зору	101
8.1. Забезпечення спеціальних освітніх потреб осіб з вадами зору ...	101
8.2. Тифлотехніка в організації навчання та побуту людей з вадами зору	106
9. Олігофренопедагогіка як наука	112
9.1. Предмет, завдання та методи олігофренопедагогіки.....	112
9.2. Причини виникнення розумової відсталості	115
9.3. Сучасна класифікація розумової відсталості.....	117
10. Корекційно-виховна роботи з особами з помірною та тяжкою розумовою відсталістю	126
10.1. Мета, завдання і методи організації корекційно-виховної роботи з дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю	126
10.2. Зміст освіти дітей з помірними, тяжкими та глибокими інтелектуальними порушеннями.....	129
10.3. Напрями і зміст реабілітації осіб з порушенням розумового розвитку	133

11. Організація корекційної допомоги дітям із ЗПР	139
11.1. Медико-психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР...	139
11.2. Забезпечення соціально-комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку із ЗПР	144
12. Ортопедагогіка як наука	148
12.1. Зміст, мета і завдання ортопедагогіки.....	148
12.2. Причини та наслідки порушень функцій опорно-рухового апарату	149
13. Організація корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з ДЦП ..	154
13.1. Психолого-педагогічна характеристика дошкільників із ДЦП.	154
13.2. Формування соціально-побутових навичок у дітей із ДЦП	157
14. Ортопедагогічний підхід до соціальної реабілітації осіб із порушеннями опорно-рухового апарату	161
14.1. Значення корекційно-реабілітаційного середовища для розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату	161
14.2. Спеціальне побутове та навчальне обладнання для осіб із порушеннями опорно-рухового апарату	162
14.3. Сучасні методи фізичної реабілітації дітей із ДЦП.....	170
15. Логопедія в структурі спеціальної педагогіки	177
15.1. Зміст і завдання логопедії як науки	177
15.2. Причини виникнення мовленнєвих порушень у дитячому віці	180
15.3. Класифікації порушень мовного розвитку	183
16. Організація корекційної допомоги особам із мовленнєвими порушеннями.....	191
16.1. Рання діагностика та профілактика порушень розвитку мовлення	191
16.2. Обладнання для забезпечення корекції мовленнєвої сфери дитини	196
16.3. Відновлення мовних функцій у пацієнтів після мозкового інсульту	199
Список використаної та рекомендованої літератури	205

Вступ

Упровадження в Україні інклюзивної освіти з метою забезпечення вільного доступу дітей із особливими освітніми потребами до якісного навчання актуалізує необхідність спеціальної психолого-педагогічної підготовки фахівців медичного профілю, оскільки від своєчасності та ефективності раннього втручання залежить рівень соціалізації та формування готовності дітей з порушеннями психофізичного розвитку до інтеграції в суспільство. Для реалізації завдань інклюзивного навчання дітям із особливими освітніми потребами забезпечується безбар'єрне освітнє середовище для доступу до території та приміщень закладів освіти, а також здійснюється їх супровід командою фахівців, до складу якої обов'язково входить реабілітолог і залучаються інші фахівці медичного профілю.

Вивчення корекційної педагогіки забезпечує студентам знання змісту, форм і методів реалізації медико-психолого-педагогічної допомоги різновіковим категоріям осіб з порушеннями психофізичного розвитку; створює умови для опанування майбутніми працівниками в галузі охорони здоров'я правилами соціальної взаємодії, налагодження комунікації з пацієнтами, їх рідними, колегами та іншими членами команди супроводу, що дозволить адекватно реагувати та приймати ефективні рішення, відповідно до актуальних потреб кожної людини.

Мета навчальної дисципліни «Корекційна педагогіка» передбачає ознайомлення студентів із закономірностями формування та основними властивостями психічних процесів, емоційно-вольової сфери осіб із вадами зору, слуху, інтелекту, опоро-рухового апарату та/або мовлення; особливостями, чинниками та умовами ефективної організації корекційної допомоги особам з порушеннями психофізичного розвитку на різних вікових етапах життєдіяльності, їх соціальної адаптації та реабілітації.

Завдяки вивченню корекційної педагогіки здійснюється:

- аргументація взаємозв'язку психолого-педагогічної та лікувально-реабілітаційної діяльності як суспільно корисних і особистісно-орієнтованих видів професійної діяльності;
- розвиток психолого- педагогічних знань і умінь, необхідних для ефективної комунікації з особами з психофізичними порушеннями;
- обґрунтування необхідності фізичної терапії, ерготерапії в охороні

здоров'я, інклюзивній освіті, соціальній адаптації дітей із порушеннями психофізичного розвитку;

- формування вмінь застосовувати на практиці психолого-педагогічні методи, засоби і прийоми взаємодії з батьками дітей із порушеннями психофізичного розвитку;

- розвиток здатності допомогти особам із особливими освітніми потребами зрозуміти власні ресурсні можливості, пояснювати їм зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

- формування вмінь ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії, враховуючи вікові особливості осіб із особливими потребами, самостійно здійснювати планування своєї професійної діяльності в роботі з особами з вадами слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату та/або порушеннями мовленнєвого розвитку.